

СРПСКИ ЈЕЗИК

ГРАМАТИКА, ПРАВОПИС,
ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА

уџбеник за други разред основне школе

ЋАКУ ДРУГАКУ!

Уз твоју читанку припремили смо посебан уџбеник СРПСКИ ЈЕЗИК. У њему се налазе садржаји из граматике, правописа и језичке културе. Он ће ти помоћи да проширујеш и употпуњујеш своје знање, да препричаваш, причаш и описујеш. Учићеш о именицама, глаголима, придевима и бројевима. Научићеш кад се пише велико слово, кад се пишу две тачке и запета, како се пише датум, скраћенице, речца **ли** и речца **не** уз глаголе. Из овог уџбеника ћеш учити, а научено ћеш проверавати, утврђивати и примењивати у РАДНОЈ СВЕСЦИ.

ВОДИЧ КРОЗ УЏБЕНИК

ПРОЧИТАЈ

ИСПРИЧАЈ

ЗАГОНЕТКА

ЗАПАМТИ

НАПИШИ

ВАЖНО

ОДГОВОРИ НА ПИТАЊА

ПРОЧИТАЈ И НАПИШИ

Додатно знање о граматичким правилима и правопису српског језика потражи у књигама:

1. „Правопис српског језика“ *Машица српска*, 2011. Нови Сад
2. „Занимљива граматика“ Милан Шипка, *Промешај*, 2010. Нови Сад

ГРАМАТИКА

ПОНОВИМО ...

ГЛАС, СЛОВО, РЕЧ

Шта видиш на сликама?
Шта деца изговарају?

Изговори исте гласове.

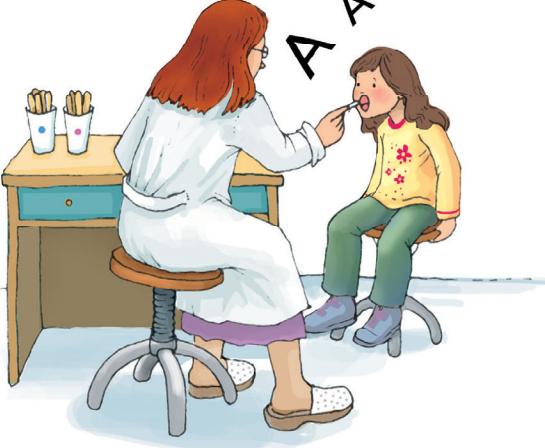
Е е е е

Ууууу

Иииии

У нашем језику има 30 гласова. Изговорене гласове записујемо знацима – **словима**. Сваки глас записујемо одговарајућим словом.

СЛОВА → д **р** у **г** а **ри** ца

РЕЧ → дру~~г~~арица

РЕЧЕНИЦА → Неда је моја дру~~г~~арица.

Најмањи део изговорене речи је глас.
Најмањи део написане речи је слово.

Изговорене речи су састављене од гласова.
Написане речи су састављене од слова.
Написане реченице су састављене од речи.

ЗАГОНЕТКА

Породица од тридесет лица,
загонетних, чудних ћуталица;
ал' ћутање ово ко разуме,
много дозна, а много и уме.

ОБАВЕШТАЈНЕ РЕЧЕНИЦЕ

О чему нас обавештавају следеће реченице?

Стигла је јесен.
Лишће жути и опада.
Ветар разноси увело лишће.
Птице су одлетеле у топлије крајеве.
Низ прозор се сливају кишне капи.
Веверица скакуће са гране на грану.

Ове реченице су исте по значењу.
Оне нас о нечemu обавештавају.

Реченице којима се неко о нечemu обавештава или које пружају неко обавештење називају се **обавештајне реченице**.

Прочитај следеће реченице и напиши о чему нас оне обавештавају.

Неда свира гитару. _____

Бака плете чарапе. _____

Ана је отишла у школу. _____

Мачка је уловила миша. _____

Деца се играју у парку. _____

Заокружи ДА или НЕ.

На kraju обавештајне реченице стављамо тачку.

ДА

НЕ

Напиши две обавештајне реченице.

УПИТНЕ РЕЧЕНИЦЕ

ДЕТЕ И БАКА

Бако, стара бако, бабушчице мила,
јеси л' и ти кадгод млада била?
Јеси л' могла кадгод исправити леђа?
Је л' твоја коса била кадгод смеђа?
Је л' твоја хаља била кадгод кратка?
Је л' и тебе когод звао: „Душо моја слатка?“
Та зар мора, бако, остатети свако?
Хоћу л' и ја, бако, остатети тако?

Ј. Ј. Змај

У песми „Дете и бака“ дете је постављало питања баки.
На свако питање бака је одговорила детету.

Шта је све дете питало баку? _____

Колико је питања дете поставило баки? _____

Реченице којима се нешто пита зову се **упитне реченице**.
На крају упитних реченица пишемо знак питања – **упитник**.

Свако изговорено и постављено питање треба да буде јасно.
Ако је питање нејасно, тешко је на њега одговорити.

Напиши четири упитне реченице које почињу датим речима.

Како _____

Кад _____

Где _____

Колико _____

ЗАПОВЕДНЕ РЕЧЕНИЦЕ

Заповедник љути
наредбу даје:
— На крају заповедне реченице
узвичник стаје!

Ако је тиха молба,
не квари срећу ђачку,
на крају заповедне реченице
ти стави тачку.

Кад пуцаш од узбуђења,
ти свима јави,
на крају узвичне реченице
узвичник стави.

Д. Николић

- Ана, прочитај књигу!
- Молим те, позајми ми гумицу!
- Напиши домаћи задатак!
- Купи новине!
- Не узнемирај пса!
- Иди у школу!

Реченице којима исказујемо заповест, захтев или молбу
називају се **заповедним реченицама**. На крају заповедних
реченица најчешће пишемо **узвичник**.

УЗВИЧНЕ РЕЧЕНИЦЕ

- Браво! Јупи!
- Много те волим!
- Јој, што боли!
- Ево моје сестрице!

Реченице којима изражавамо јака осећања (љутњу, страх, радост) називају
се **узвичним реченицама**. На крају узвичних реченица пишемо **узвичник**.

Напиши две узвичне и две заповедне реченице.

Узвичне: _____

Заповедне: _____

ПОТВРДНЕ И ОДРИЧНЕ РЕЧЕНИЦЕ

Прочитај текст и заокружи реченице које су изговориле Злата и Марина.

Ђаци су се такмичили у трчању. Иако су Иван и Марко истовремено дотрчали на циљ, Злата и Марина се нису сложиле са тим. Свака је имала свог победника. Злата је рекла:

– Марко је први стигао на циљ.

Марини се учинило да је Иван први стигао. Није се сложила са Златином тврдњом, већ је рекла:

– Марко није први стигао на циљ.

У чему се нису сложиле Злата и Марина?

Злата је тврдила: Марко је први стигао на циљ.

Марина је то одрицала: Марко није први стигао на циљ.

ПОТВРДНЕ РЕЧЕНИЦЕ

Лука иде у школу.

Зец једе купус.

Ружа ће процветати.

ОДРИЧНЕ РЕЧЕНИЦЕ

Лука не иде у школу.

Зец не једе купус.

Ружа неће процветати.

Потврдним реченицама се потврђује да нешто јесте или може да буде.

Одричним реченицама се казује да нешто није извршено или не може да буде.

Попуни табелу.

РЕЧЕНИЦЕ	ПОТВРДНИ ОБЛИК ДА	ОДРИЧНИ ОБЛИК НЕ
ОБАВЕШТАЈНА	Данас киша пада.	
УПИТНА		Зар ниси био на излету?
ЗАПОВЕДНА	Бежи из шуме!	
УЗВИЧНА		Не бој се паука!

ОВО ЗНАМ

СЛОВО → а

РЕЧ → птица

РЕЧЕНИЦА → Птица цвркуће.

САМОГЛАСНИЦИ

а е и о у

СУГЛАСНИЦИ

б в г д ђ ж з ј к л љ м н
њ п р с т ћ ф х ц ч ћ ш

САМОГЛАСНИЦИ

један самогласник = један слог

ЗНАЦИ ИНТЕРПУНКЦИЈЕ

тачка

?

! узвичник

РЕЧЕНИЦЕ по значењу

ОБАВЕШТАЈНА

Ветар дува.

УПИТНА

Куда идеш?

ЗАПОВЕДНА

Затвори врата!

УЗВИЧНА

Баш ме брига!

РЕЧЕНИЦЕ по облику

ПОТВРДНА РЕЧЕНИЦА

(ДА)

Петао кукуриче.

ОДРИЧНА РЕЧЕНИЦА

(НЕ)

Петао не кукуриче.

ИМЕНИЦЕ

Сваки предмет име име, сваки појам, свако лице, град, планина, море, река... то су наше именице.

Испричај шта је приказано на овој слици.

ПРЕДМЕТИ

балон лопта капа

БИЋА

Ана птица дрво

ПОЈАВЕ

облак ветар киша

Именице су речи којима се именују предмети, бића и појаве.

У следећим реченицама подвuci све именице.

- Ветар је дувао и падала је киша.
- Црвени кишобран је имала Ана.
- Тата је пецао рибу на реци Тиси.
- Девојчица је хранила бакине кокошке.

ВЛАСТИТЕ И ЗАЈЕДНИЧКЕ ИМЕНИЦЕ

Прочитај дати текст и заокружи властита имена. Црвеном бојом подвуци речи: планина, дечак, девојчица, село, пас, чарапе, капе и рукавице.

Марина и Лука су провели распуст на планини Златибор. Са њима су се играли дечак и девојчица из Смедерева. Друштво им је правио и пас Шарко. Посетили су село Сирогојно. Упознали су плетиље Марију и Драгицу. Марија је плела чарапе, а Драгица капе и рукавице.

Речи **Марина**, **Лука**, **Марија** и **Драгица** су **властита** имена људи.
Златибор је **властито** име планине. Смедерево и Сирогојно су **властита** имена насељених места. Шарко је **властито** име пса.

Властита имена људи, животиња, градова, села, планина и река су **властите именице** и пишу се великим почетним словом.

Напиши властита имена људи, насељених места, планина, река и животиња.

Људи: _____

Насељена места: _____

Планине: _____

Реке: _____

Животиње: _____

Сстави и напиши неколико реченица у којима ћеш употребити властите именице.

Реч планина је заједничко име за све планине.

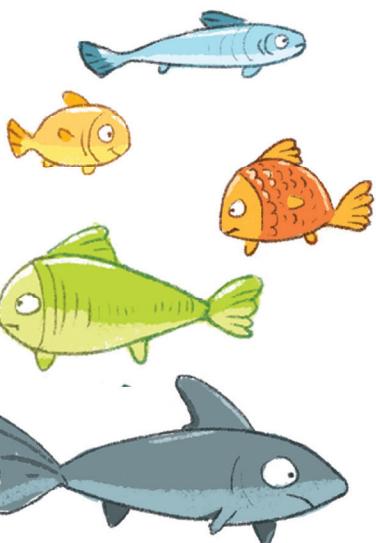
Реч дечак је заједничко име за сву мушку децу.

Реч девојчица је заједничко име за сву женску децу.

Реч село је заједничко име за многа мала насељена места.

Шта је приказано на сличицама? Напиши заједничко име.

Заокружи заједничке именице.

лопта

рукавица

Златибор

Сава

пас

Београд

Марко

чарапа

капа

Заједничка имена за више бића, предмета и појава са истим или сличним особинама називају се **заједничке именице**. Оне се пишу малим словом.

Напиши реченицу од најмање пет речи у којој ће бити једна властита и две заједничке именице.

РОД И БРОЈ ИМЕНИЦА

Именуј дата бића.

ТАЈ _____

ТА _____

ТО _____

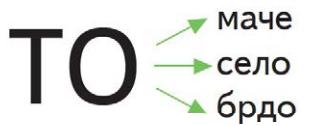
Речи: мачак, мачка и маче су имена бића. Свако од ових имена припада неком роду: **мушком, женском или средњем.**

Помоћу речи **тај, та и то** најлакше можемо одредити род именица.

Именице могу бити **мушког, женског и средњег рода.**

РОД ИМЕНИЦА

мушки род	женски род	средњи род
ТАЈ 	ТА 	ТО

БРОЈ ИМЕНИЦА

Кад је једно, ЈЕДНИНА је.

МИШ

ПТИЦА

Кад је више, МНОЖИНА је.

МИШЕВИ

ПТИЦЕ

Заједничке именице могу бити у једнини и у множини.

Властите именице су у једнини. Постоје и изузети.

Понекад се дешава да властите именице имају множину.

(У разреду имамо три Милоша и две Јелене.)

Напиши по две именице мушког, женског и средњег рода у једнини и множини.

МУШКИ РОД		ЖЕНСКИ РОД		СРЕДЊИ РОД	
ЈЕДНИНА	МНОЖИНА	ЈЕДНИНА	МНОЖИНА	ЈЕДНИНА	МНОЖИНА
_____	_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____	_____

ГЛАГОЛИ

Глаголи

Бако моја, бакице,
унука те твоја моли,
да јој одмах кажеш шта су то глаголи.

Кад небом муња сева,
kad сањаш ил' тата пева,
глаголи означавају, ништа мање,
него радњу, збивање и стање.

Драгољуб Николић

Испричај шта је приказано на слицицама.

Ања прескаче вијачу.

↑
радња

Лале цветају.

↑
стање

Муња сева.

↑
збивање

Глаголи су речи које означавају радњу, стање и збивање.

Реч прескаче казује шта Ања ради.

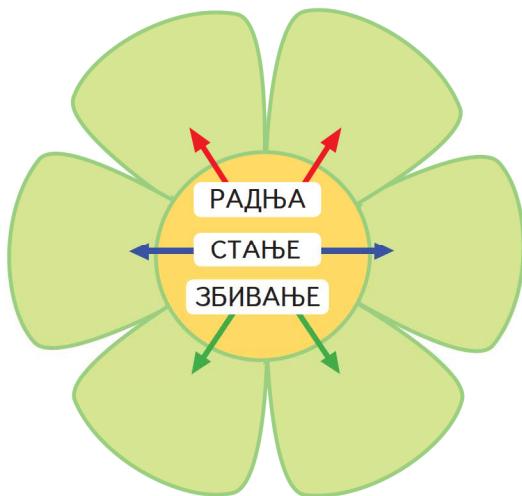
Реч цветају казује у ком се стању налазе лале.

Реч сева казује да се нешто збива или дешава.

Речи прескаче, цветају, сева су глаголи.

У цветним латицама напиши глаголе.

У датим реченицама заокружи глаголе.

Неда чита књигу.

Пас Жућа лежи.

Птичица цвркуће.

Изненада је почело да грми.
Киша пљуши. Ветар дува.

ГЛАГОЛСКА ВРЕМЕНА

Абв

Прочитај дати текст и подвуци све глаголе.

Ивана је отишла у библиотеку. Седела је и читала бајку. Сада чита басне и записује поуке. У школи ће читати народне песме. Домаћу лектиру ће читати код куће. У свесци ће описати лик из прочитане књиге.

Шта је Ивана радила у библиотеци?

Шта ће Ивана читати у школи? А шта код куће?

Кога ће Ивана описати у свесци?

Шта је Ивана радила у библиотеци? → Ивана **је читала** бајку.

Шта ради сада? → Сада **чита** басне.

Шта ће читати у школи? → У школи **ће читати** народне песме.

Речи **је читала**, **чита** и **ће читати** означавају радње.

Радње се дешавају у различито време.

Ивана је бајку читала. → Радња се десила у прошлости, у **прошлом времену**.

Сада чита басне. → Радња се дешава у садашњости, у **садашњем времену**.

У школи ће читати народне песме. → Радња ће се десити у будућности,
односно у **будућем времену**.

Прочитај реченице и спој их са одговарајућим временом.

ВРЕМЕ ВРШЕЊА РАДЊЕ

Посетићу болесног друга.

садашњост

Певала сам у хору.

Нацртала сам авион.

прошлост

Деда чита новине.

Играј се у парку.

будућност

Ана ће ићи на море.

ОПИСНИ ПРИДЕВИ

Абв

У тексту „На излету“ подвуци речи које казују неке особине односно, описују какво је нешто.

НА ИЗЛЕТУ

Био је сунчан дан. Ивана је са родитељима кренула на излет. Уски кривудави пут их је водио до мирисне ливаде. Пролазили су поред брзог потока. Жуборила је бистра вода. Дувао је лагани поветарац. Зелена ливада је била украшена љубичастим и црвеним главицама расцветале детелине, жутим маслачком, шареним лептирићима и вредним пчелама. Птичји цвркут се распростирао на све стране.

Ивана је била весела и раздрагана. Играва се црвеном лоптицом. Татин шешир је окитила ливадским цвећем. Мамину корпицу је напунила лековитим травама.

Кад је пало вече, кренули су кући. Били су уморни и задовољни.

Уз неке именице у тексту „На излету“ налазе се речи које казују разне особине, односно описују какво је нешто.

сунчан дан

уски кривудави пут

мирисна ливада

брзи поток

бистра вода

лагани поветарац

вредна пчела

Речи које казују разне особине и описују какво је нешто су **описни придеви**.

Чиме је украшена ливада? _____

Каква је била Ивана? _____

Уз именицу вода напиши неколико описних придева који означавају њена разна својства.

Вода је _____.

ОСНОВНИ БРОЈЕВИ

ЗАГОНЕТКА

На дрвету **дванаест** грана,
на свакој грани **четири** гнезда,
у сваком гнезду **седам** птица
свака зна **двадесет четири** песме.

12   7
24   4

Одгонетни загонетку.

Шта на дрвету представљају гране? _____

Шта представљају четири гнезда? _____

Шта представља седам птица? _____

Шта представљају двадесет и четири песме? _____

Које су речи истакнуте у загонетки? _____

Шта нам те речи казују? _____

У датој загонетки истакнуте су поједине речи. Те речи су бројеви:
дванаест, четири, седам и двадесет четири.

Речи које казују колико има нечега на броју зову се **основни бројеви**.
Основним бројевима најчешће нешто бројимо.

Основне бројеве пишемо и читамо на следећи начин:

1 – један   2 – два   3 – три   4 – четири   5 – пет

Преброј и напиши:

Колико има клупа у твојој учионици? _____

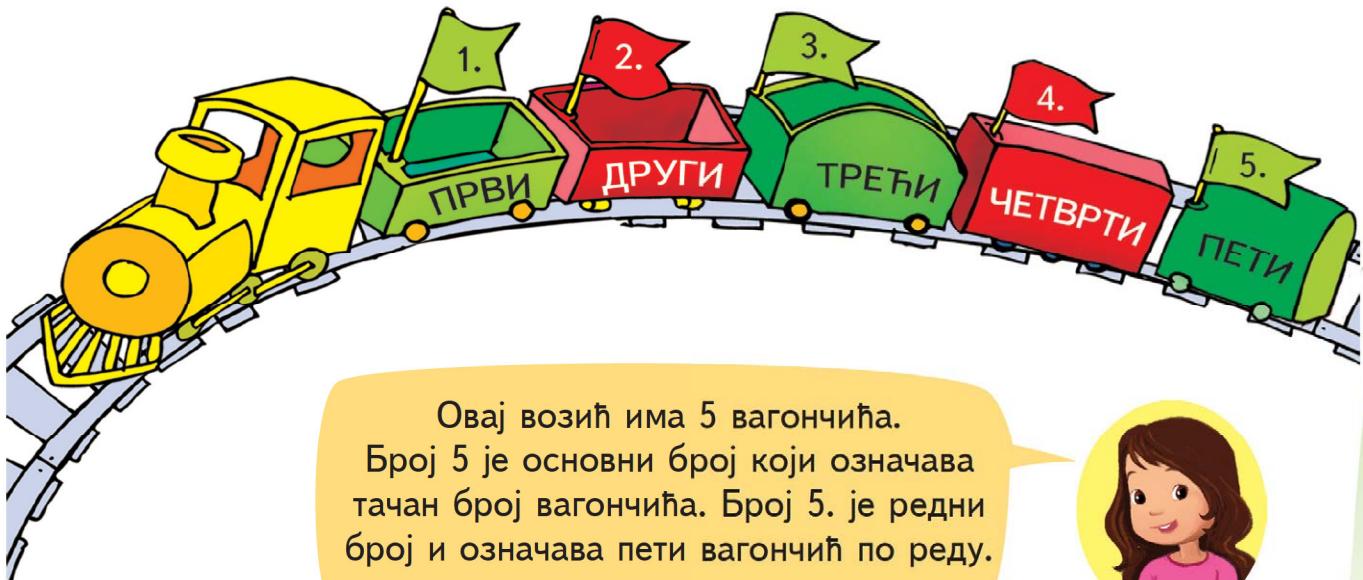
Колико има столица у твојој учионици? _____

Колико има девојчица у твом одељењу? _____

РЕДНИ БРОЈЕВИ

Колико возић има вагончића? Које је боје први вагончић?
Које је боје четврти вагончић?

Овај возић има 5 вагончића.

Број 5 је основни број који означава тачан број вагончића. Број 5. је редни број и означава пети вагончић по реду.

Бројеви иза којих стоји тачка су **редни бројеви**.

Редне бројеве пишемо и читамо на следећи начин:

1. – први   2. – други   3. – трећи   4. – четврти   5. – пети

У сваки напиши редни број.

7.

ОВО ЗНАМ

ИМЕНИЦЕ ИМЕНУЈУ

бића предмете појаве

РОД ИМЕНИЦА

мушки женски средњи

БРОЈ ИМЕНИЦА

једнина множина

ГЛАГОЛИ су речи које означавају радњу, стање и збивање.

ГЛАГОЛСКА ВРЕМЕНА

ПРОШЛОСТ	САДАШЊОСТ	БУДУЋНОСТ
Ја сам свирала.	Ја свирам.	Ја ћу свирати.

ОПИСНИ ПРИДЕВИ

зелена трава

расцветала ружа

вредна пчелица

шарени лептирић

БРОЈЕВИ

ОСНОВНИ 1 2 3 4 5 6 7 8 9...

РЕДНИ 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. ...

ОСНОВНИ: 1 – један 2 – два 3 – три 4 – четири 5 – пет

РЕДНИ: 1. – први 2. – други 3. – трећи 4. – четврти 5. – пети

ПРАВОПИС

ПИСАЊЕ НАЗИВА ДРЖАВА, ГРАДОВА И СЕЛА

Наша **држава** је Србија. У нашој држави има много градова и села чији се називи састоје од једне или више речи.

Градови су: Београд, Нови Сад, Суботица, Ниш, Нови Пазар, Краљево, Сремска Митровица, Вршац, Смедерево, Владичин Хан, Ваљево...

Села су: Велика Крсна, Раља, Српска Црња, Дубона, Бачки Јарак, Липолист, Банатско Ново Село, Иванча...

Абв

Прочитај дати текст и заокружи називе држава. Називе градова и села подвуци црвеном бојом. Властита имена људи подвуци плавом бојом.

У Београду се сваке године одржавају сусрети деце из разних земаља. Деца из Србије друже се са вршњацима из Хрватске, Словеније, Црне Горе, Македоније, Босне и Херцеговине, Мађарске, Италије, Румуније и осталих држава. Сви се они труде да што боље и лепше представе своју државу. Кроз песму и игру деца се упознају и друже.

Алеш из Љубљане је највише времена проводио са Дамиром из Новог Пазара. Марија из Липолиста је позвала Наду из Владичиног Хана на рођенданско славље. Најлепша су пријатељства која настају међу децом.

Допуни реченицу.

У наведеном тексту великим почетним словом написани су називи и имена _____
_____.

Државе су: Србија, Хрватска, Словенија, Македонија, Мађарска, Румунија, Бугарска, Италија, Црна Гора, Босна и Херцеговина.

Имена држава, градова и села пишу се великим почетним словом. У вишечланим именима држава, градова и села свака реч се пише великим почетним словом.

Напиши назив града или села у којем ти живиш.

_____

ПИСАЊЕ ЈЕДНОЧЛАНИХ ГЕОГРАФСКИХ НАЗИВА

Прочитај дати текст и заокружи називе планина и река.
Црвеном бојом подвуци називе насељених места.

Милан је провео летњи распуст у селу Брзећу. Са њим је био и његов друг Никола из Ниша. Свакодневно су шетали по обронцима планине Копаоник. Прескакали су бистре поточиће и ослушкивали њихово жуборење. Два дана су провели на сплаварењу. Пецали су рибу на Ибру. Никола се хвалио да је био на планини Тари. Купао се у Дрини. Милан се прошлог лета купао у реци Тари.

Другови су се договорили да следећи распуст проведу на Златибору.

- Где су Милан и Никола провели летњи распуст?

-
- Напиши називе река и планина које се помињу у наведеном тексту.

Планине: _____

Реке: _____

Планине су Копаоник, Тара и Златибор.

Реке су Ибар, Дрина и Тара.

Насељена места су Брзеће и Ниш.

Великим почетним словом пишу се називи планина, река, градова, села...

Препиши правилно следеће реченице.

- Недалеко од београда налази се планина авала.

- Река сава се улива у реку дунав.

- Прошле зиме је било пуно снега на златару.

ПИСАЊЕ РЕЧЦЕ ЛИ И РЕЧЦЕ НЕ

РЕЧЦА ЛИ

Идеш **ли** у школу?

Да **ли** си прочитao књигу?

Јеси **ли** био у парку?

Певаш **ли** у хору?

Ли је упитна речца. Речца **ли** пише се одвојено од осталих речи.

РЕЧЦА НЕ

ЗАГОНЕТКА

Црно псетанце
савијено лежи:
не лаје, **не** уједа,
а у кућу **не** пушта.
(катарал)

У овој загонетки,
речца **не** написана је
одвојено од речи
које значе радњу.

Мира **не** свира виолину.

Бака **не** иде у шетњу.

Лука **не** воли да игра кошарку.

Деда **не** цепа дрва.

Не је одрична речца. Речца **не** пише се одвојено од глагола.
Изузеци су: **нећу, немам, немој и нисам.**

Нећу ићи на утакмицу.

Немам кошаркашку лопту.

Немој бити тужан.

Нисам љута на тебе.

Изузетка четири зnam:
нећу, немој, немам и нисам!

ТАЧКА

ТАЧКА

Дилема је тешка ћачка
На ком месту стоји тачка.

Обавештајну реченицу,
кратку или дугачку,
препознаћеш по томе,
што на крају има тачку.

Треба да знају и сви
наши ученици вредни
како тачка основни број
претвара у број редни.

Д. Ивановић

ЈЕСЕН У ПАРКУ

Захладнело је. Осећа се долазак ране
јесени.

По небу се вуку тмурни облаци.
Листопадно дрвеће остаје без своје
одеће. Увело лишће жути и опада.
Ветар га разноси на све стране.
Вредни радници неуморно раде у парку.
Сакупљају опало лишће и секу суво
жбуње и грање.

Ето, то је јесен у парку.

Којим се знаком завршавају написане реченице?

Тачка се увек пише на крају обавештајне реченице.

Ако се текст наставља, иза тачке следи велико почетно слово.

Прочитај и напиши речима дате бројеве.

3 ____ 3. ____ 8 ____ 8. ____ 10 ____ 10. ____

Тачка се пише иза арапских бројева кад значе редне бројеве.

Прочитај дати текст. Исправи правописне грешке у тексту.

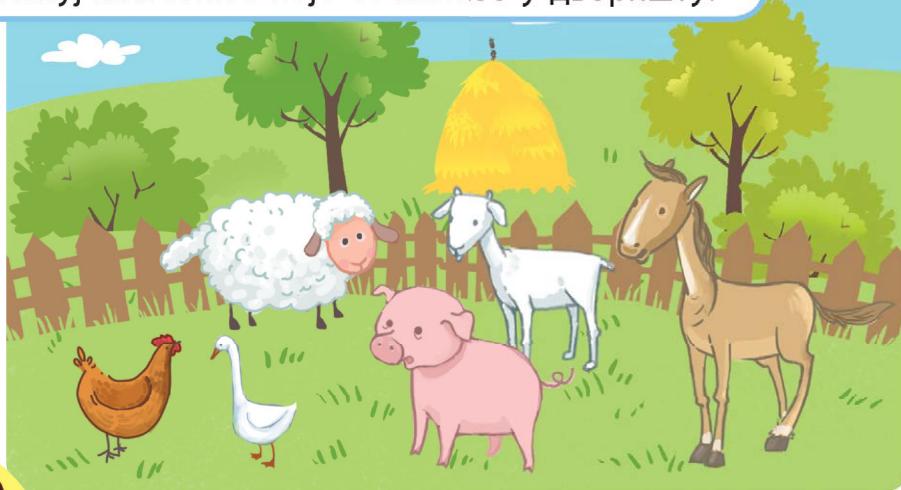
рибар пеца рибу удицу забацује далеко у воду стрпљиво чека да риба
загризе са њим је и његов пас

ДВЕ ТАЧКЕ И ЗАПЕТА У НАБРАЈАЊУ

Шта је приказано на слици?

Именуј животиње које се налазе у дворишту.

Две ћеш тачке написати
када желиш нешто набројати.

У дворишту се налазе животиње: коњ, кокошка, гуска, свиња, овца и коза.

Запета речи раздваја у ономе што се набраја.

Она нам дај знак да се направи предах.

!
Две тачке се пишу у реченици
после речи којом се најављује
неко набрајање.

!
Запетом се у реченици одвајају
речи које се набрајају.

Бака је на пијаци купила пасуљ, лук и кромпир.

Ако нема најаве набрајања, две тачке се не пишу.

У шуми расте следеће дрвеће: храст, буква, јела, бор, јасен и бреза.

Кад је набрајање краће, две тачке се не пишу.

У следећој реченици напиши две тачке и запете на одговарајућа места.

На излет смо понели вреће за спавање шатор фотоапарат храну пиће и
топлу одећу.

ПИСАЊЕ ДАТУМА

Датуме пишемо на више начина.
Датум свог рођења сам написала
на четири начина.

19. мај 2011. године

19. 5. 2011. год.

19. 5. 2011.

19. V 2011. године

Ана је правилно написала датум свог рођења.

ПРАВИЛНО НАПИСАНИ ДАТУМИ.

- Иван је рођен 24. 8. 2010. године.
- Бранко је добио награду 15. 6. 1998. год.
- Данашњи датум је 14. септембар 2018. године.
- Моја бака је рођена 9. X 1969. године.
- Дедина кућа је саграђена 7. 12. 1935.

Тачно означен дан, месец и година зове се **датум**.

Када пишемо датуме, иза арапских бројева увек се пише тачка.
Месец у години можемо написати словима и арапским или римским
бројевима. Иза римских бројева не пишемо тачку.
Иза последњег броја није неопходно додавати реч године или год.

Напиши датум свог рођења на више начина.

ПИСАЊЕ СКРАЋЕНИЦА

Скраћенице су скраћени делови појединих речи или групе речи. При читању се изговарају као да нису скраћене.

Неке скраћенице се сastoјe из јedног слова, а неке из два или више слова. Неке су без тачке, а неке са тачком. Неке пишемо малим почетним словом, а неке пишемо великим почетним словом.

Скраћенице за мерне јединице:

метар – **m** или **м** (м.)   дециметар – **dm** или **дм** (дм.)

центиметар – **cm** или **цм** (цм.)

Скраћенице за мерне јединице се пишу **малим латиничким словом без тачке** или **малим ћириличким словом без тачке и са тачком**.

Скраћенице с тачком:

број – **бр.**   страница – **стр.**   и тако даље – **итд.**   на пример – **нпр.**

Скраћеница са великим почетним словима:

ОШ – основна школа

Школско такмичење је одржано у ОШ „Иво Андрић“.

Препиши реченице тако да подвучене речи напишеш у облику скраћенице.

- Мој радни сто је дугачак 1 метар и 2 дециметра.

-
- Лука је ученик другог разреда Основне школе „Вук Караџић“.
-

- На улазним вратима пише број десет.
-

ОВО ЗНАМ

Великим почетним словом пишемо једночлане географске називе планина и река, као и једночлана и вишечлана имена држава, села и градова.

ПИСАЊЕ РЕЧЦЕ НЕ

одвојено од глагола

изузети: нећу, немој,
немам, нисам

ПИСАЊЕ РЕЧЦЕ ЛИ

у упитним реченицама
одвојено од других речи

Две тачке пишем када нешто набрајам.
Речи које набрајам запетама одвајам.

Датум пишемо на више начина.

15. 3. 2018.

15. III 2018. год.

15. март 2018. године

15. 3. 2018. године

СКРАЋЕНИЦЕ

метар – м или м (м.)   дециметар – dm или дм (дм.)
центиметар – см или цм (цм.)

број – бр.   страна – стр.   и тако даље – итд.   на пример – нпр.

ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА

ПРЕПРИЧАВАЊЕ

Препричавати можемо све што смо прочитали. Препричавамо приче, бајке, басне... Препричавати се могу филмови, позоршне представе, телевизијске емисије...

Свако препричавање треба да буде јасно и разумљиво. Оно може да буде опширно и сажето. Опширно препричавање подразумева изношење свих појединости. Сажето (скраћено) препричавање обухвата оно што је најважније.

У твојој читанци налази се прича „Свитац тражи пријатеља“ Су Ју Ђина. Прочитај причу и усмено је препричај на основу следећег плана:

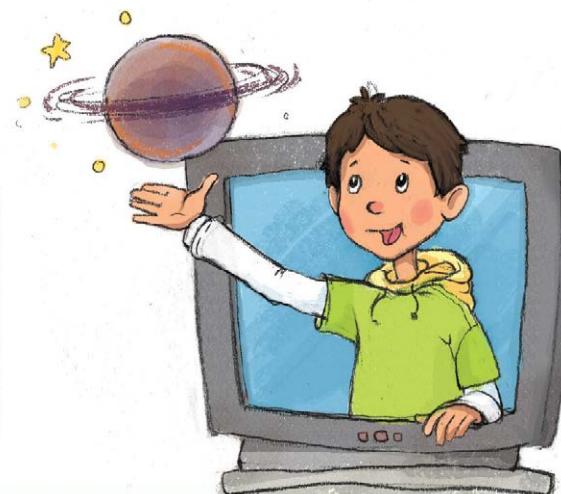
- у потрази за пријатељем;
- сусрет са скакавцем;
- свитац одлете даље да тражи пријатеља;
- разговор са мравом;
- свитац није нашао пријатеља;
- савет свицу како да нађе пријатеља.

Ако желиш да препричаш некоме телевизијску емисију за децу, прво сmisли коју ћеш емисију да препричаш. Предлажемо ти да изабереш ону која ти се највише свиђа.

За препричавање могу да ти помогну ова питања:

- Како се зове емисија?
- На ком каналу се приказује?
- У које време се приказује?
- О чему се говори у тој емисији?
- Зашто ти се баш та емисија свиђа?

Препричај одабрану телевизијску емисију за децу.

Абв

У твојој читанци налази се народна басна „Коњ и магарац“. Прочитај басну и препричај је у *Радној свесци*. Смисли друкчији завршетак басне, тако да има срећан крај.

ПРИЧАЊЕ

Другарици сам испричала
свој доживљај са летовања.

Деди сам испричао
догађај са утакмице.

Причање је један од облика усменог и писаног изражавања. Оно обухвата причање догађаја и доживљаја, причање на основу маште, на задату тему, причање на основу слике или низа слика.

Причање може бити опширно и сажето (скраћено). Кад се одлучимо да опширно причамо, тада не одвајамо оно што је важно и битно, већ износимо све појединости и догађаје. Сажето причати значи испричати оно што је најважније. У току причања неопходно је да водимо рачуна о редоследу догађања и целовитости онога што причамо.

- Сети се неког свог доживљаја и испричај своју причу.
Нека твоја прича буде уверљива, узбудљива и маштовита.

- Настави започету причу:

Веверица

Недалеко од Верине куће, на великом ораху, настанила се веверица. Веверица скакуће са гране на грану и...

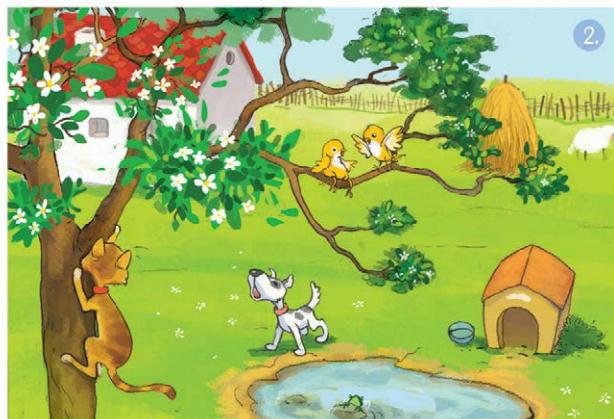
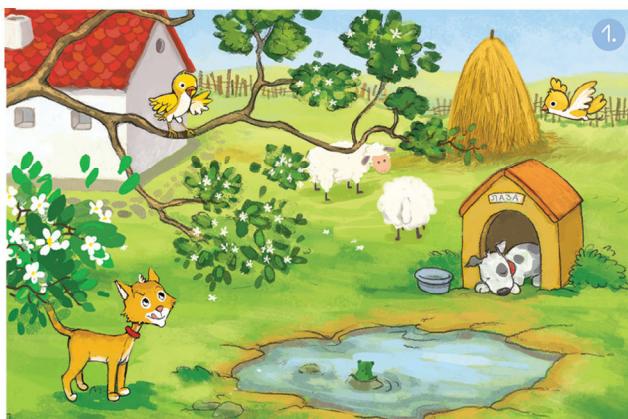
- Испричај причу која се овако завршава:

За неколико минута Бранка заврши задатак, спреми своје ствари,
па отрча у парк.

- Испричај познату бајку, тако да буде делимично изменењена.
Важно је да буде препознатљива, иако је другачија.

Према низу слика напиши причу.

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

ОПИСИВАЊЕ

Описивање је сликање речима. Речима се може описати све што постоји. За успешно описивања било чега, неопходно је пажљиво посматрање. Треба уочавати, препознавати и запажати. Веома је важно да опишемо оно што је карактеристично, оно што смо доживели на посебан начин свим својим чулима. Посебну пажњу треба посветити избору речи и стварању сликовитих израза и реченица.

Описивање може бити слободно или по плану описа.

Најлакше и најбоље ћемо описати животињу коју најчешће виђамо. При писању задатка може нам помоћи план описа.

ПЛАН ОПИСА ЖИВОТИЊЕ

- одабрана животиња;
- име животиње;
- спољашњи изглед;
- начин живота;
- посебне особине;
- брига о животињи;
- узајамна љубав.

Нацртај животињу коју описујеш.

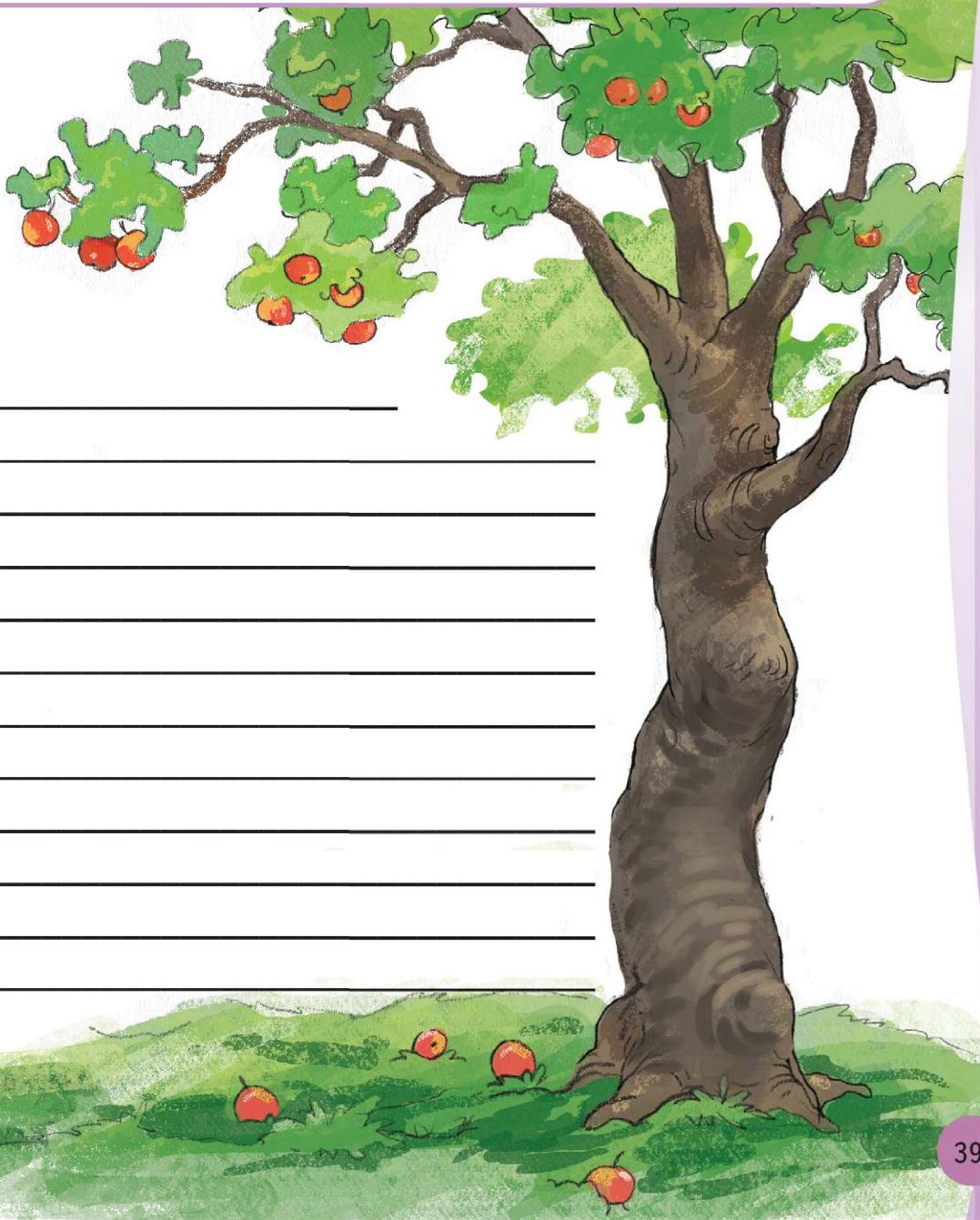

Опиши омиљено дрво. При описивању могу ти помоћи дата питања.

Моје дрво

- Које је твоје омиљено дрво?
  - Где се налази то дрво?
  - Како то дрво изгледа? (Опиши његово стабло, гране, лишће, цветове, плодове, ако их има.)
  - Кад ти је то дрво најлепше?
  - По чему се оно разликује од осталог дрвећа?
  - Ко се све брине о том дрвету?
  - Зашто волиш изабрано дрво?

ОПИС ПРИРОДЕ

У причама и песмама писци сликовито приказују природне појаве, бића, предмете, догађаје... Писац Феликс Салтен је лепо и сликовито описао ливаду и Бамбијеве доживљаје на њој. Захваљујући сликовитом опису ливаде и Бамбијевих доживљаја, чини нам се да се и сами налазимо на тој ливади.

Абв

Прочитај текст „Ено где лети цвет“ и у Радној свесци ошипи ливаду и Бамбијеве доживљаје.

ЕНО ГДЕ ЛЕТИ ЦВЕТ (одломак из приповетке „Бамби“)

Зелена ливада била је посуга звездама белих красуљака, љубичастим и црвеним главицама процветале детелине и раскошно сјајним златним звездама, које је маслачак пружао увис.

- Гле, мајко – повика Бамби – ено где лети цвет!
- То није цвет – рече мајка – то је лептир.

Бамби је задивљено гледао за лептиром који се нежно одвојио од једне стабљике и одлебдео у колебљивом лету. Сад Бамби виде да је мноштво таквих лептира прелетело ваздухом над ливадом, наизглед брзо, па ипак полако, горе-доле, у игри која га одушеви. Заиста је изгледало да је то путујуће цвеће које не може остати мирно на својој стабљици, па се диже да се поигра...

Бамби је гледао за сваким лептиром. Радо би их погледао изблиза, тако да би бар једног добро разгледао, али му се не пружа прилика. Непрестано су се комешали. Кад је затим погледао на земљу, задивио га је бујан живот који је прштао под његовим корацима...

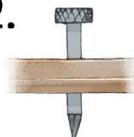
- Гле – кликну Бамби – онамо скаче комадић траве! Ох... како високо скаче!
- Није то трава – објасни мајка – то је добри мали скакавац.
- Зашто он тако високо скаче? – запита Бамби.
- Јер ми овуда ходамо – одговори мајка. – Он нас се боји.
- Ох! – обрати се Бамби скакавчићу који је седео на среду тањира једне тратинчице – немојте се бојати, ми вам заиста нећемо ништа учинити.
- Ја те се не бојим – одговори мали скакавац шушкавим гласом. – Ја сам се само у први мах препао. Никад се не зна ко је тај који долази, па треба бити опрезан.
- Ја сам, ето, данас први пут у своме животу на ливади – објасни му Бамби.

РЕБУСИ И УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Попуни укрштеницу помоћу датих слицица.
Шта пише у обојеним пољима?

2.

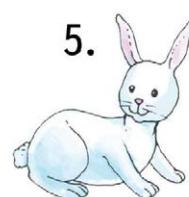
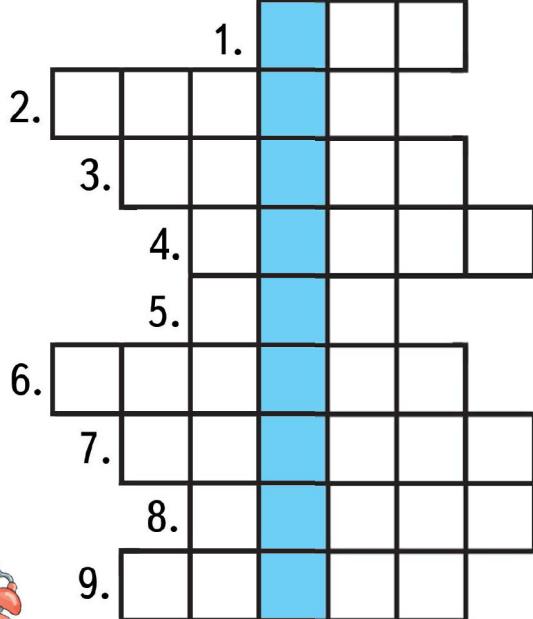
4.

3.

1.

Реши ребусе.

оловка

3

десет

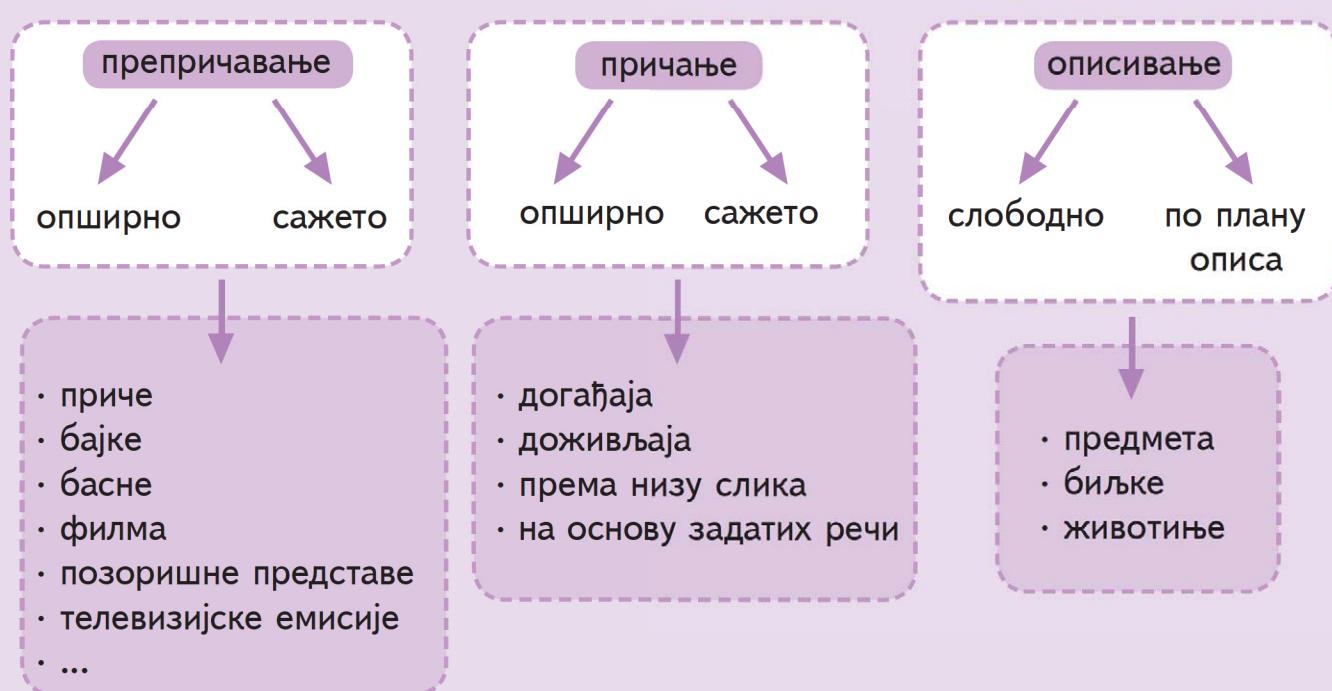
бъич

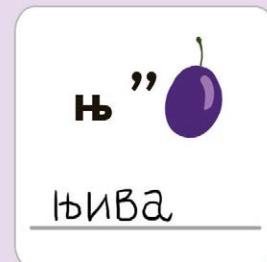
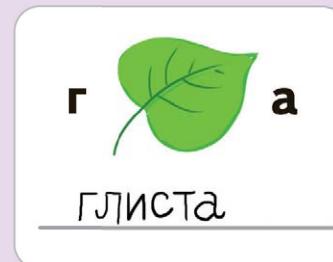
по ица

ОВО ЗНАМ

ГОВОРНЕ И ПИСАНЕ ВЕЖБЕ (слободно и по плану)

РЕБУСИ

САДРЖАЈ

ГРАМАТИКА

Глас, слово, реч.....	6
Самогласници, сугласници, слог.....	7
Обавештајне реченице.....	8
Упитне реченице	9
Заповедне и узвичне реченице	10
Потврдне и одричне реченице	11
Ово знам	12
Именице.....	13
Властите и заједничке именице.....	14
Род и број именица.....	16
Глаголи.....	17
Глаголска времена.....	18
Описни придеви.....	19
Основни бројеви.....	20
Редни бројеви.....	21
Ово знам.....	22

ПРАВОПИС

Писање назива држава, градова и села.....	24
Писање једночланих географских назива.....	26
Писање рече ЛИ и рече НЕ уз глаголе.....	27
Тачка.....	28
Две тачке и запета у набрајању.....	29
Писање датума	30
Писање скраћеница	31
Ово знам	32

ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА

Препричавање.....	34
Причање.....	36
Описивање.....	38
Опис природе.....	40
Ребуси и укрштене речи.....	41
Ово знам	42

СРПСКИ ЈЕЗИК – граматика, правопис, језичка култура
уџбеник за други разред основне школе

Прво издање
2019. година

Ауторски тим НОВЕ ШКОЛЕ:
Милица Ђук
Драгица Ивановић

Илустрације и дизајн:
Марија Стојисављевић

Уредник:
Јасмина Крњајић

Рецензенти:
проф. др Тихомир Петровић, Педагошки факултет у Сомбору
Станка Мартиновић, учитељица, ОШ „Петефи бригаде“ у Кули
Весна Радонић, педагог, ОШ „Краљ Петар Први“ у Београду

Штампа:
„Папирпласт“ Београд

Тираж:
500

Издавач:
НОВА ШКОЛА д.о.о.
Београд, Господар Јованова 22
Тел/факс: 011 2631 652, 011 3284 989

ISBN 978-86-6225-047-6

© Нова школа 2019. Сва права задржана

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
37.016:811.163.41(075.2)
ЂУК, Милица, 1945-
Српски језик : граматика, правопис,
језичка култура : уџбеник за други разред
основне школе / [ауторски тим Милица Ђук,
Драгица Ивановић ; илустрације Марија
Стојисављевић]. - 1. изд. - Београд : Нова
школа, 2019 (Београд : Папирпласт). - 42 стр. :
илустр. ; 28 см
Податак о ауторки преузет из колофона. -
Тираж 500.
ISBN 978-86-6225-047-6
1. Ивановић, Драгица С., 1971- [аутор]
COBISS.SR-ID 279966988

Министар просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије одобрио је издавање и
употребу овог уџбеника у другом разреду основне школе решењем број 650-02-00129/2019-07
од 20. 5. 2019. године.